

Vernieuwing voor imkers

Het lijkt wel of imkers het niet zo op de winter hebben. Zat ik in januari al wat te piepen, Ton Thissen deed dat in zijn 'Van de redactie' van februari nog eens dunnetjes over. Maar dat is nu voorbij. Het is april en april is de maand van de vernieuwing. Een wel heel bijzondere vernieuwing dit jaar. Voor de imkers kan het de start inluiden van een nieuwe gefuseerde imkervereniging als tijdens de Algemene Vergaderingen van VBBN, LLTB en ZLTO een ruime meerderheid van de aanwezigen instemt met de fusieplannen. Dat is niet niks in een imkerwereldje waar tot nu toe behoud van het eigene het gezamenlijk belang in de weg stond. De huidige bestuurders hebben ontzettend veel werk verzet om te komen tot waar we nu zijn, maar ook voorafmalige bestuurders hebben hun steentjes bijgedragen. Het woord is nu aan de leden.

Vernieuwing voor de bijen

Vernieuwing voor de bijen betekent in april standaard het bouwen van raten. Als imker geef je ze die gelegenheid. Misschien kan ik beter praten over het voorjaar als de bouwperiode want in april kan het nog deksels anti-bijenweer zijn, hoewel we de afgelopen vier jaren niet te klagen hebben gehad. Maar uiteindelijk is het dan zo ver en sta je met zo'n pas uitgebouwde raat in je handen. Een bijzonder moment, altijd weer. Er gaat een speciale bekoring vanuit. Ze zijn zo onaangestast broos die celletjes, breekbaar en toch zo sterk. Voorbestemd om ponden honing, stuifmeel en nieuwe generaties bijen te dragen, terwijl het voetvolk het als straat gebruikt. Het kan niet anders of elke imker voelt zich daarbij geweldig. De bijen trouwens ook want ze zijn meestal, veelal, op enkele uitzonderingen na als lammetjes. Om de raten mooi uit te bouwen stellen de bijen wel een aantal eisen en dat is logisch. De vellen kunstraat moeten recht tussen de latjes zijn bevestigd. Terecht zult u zeggen, maar daar mankeert het nogal eens aan. Mijn mentor had de gewoonte de bedrading van boven naar beneden te spannen en daardoor trokken de toplatten vaak scheluw. Maar misschien had dat meer te maken met de kwaliteit van het hout uit die periode. De genoemde manier van bedrading hinderde bovendien het schoonmaken van de top- en onderlatten. Stellen de bijen nog meer eisen? Jawel. Laat het ze zelf maar zeggen. 'We moeten als volk groot in aantal zijn en er moet voedsel binnenkomen, vanuit het veld of via de voerbak. We zien het zo vaak, een beginnende imker die de kalender in de gaten houdt om te bepalen of we al aan het bouwen van raten toe zijn, vergeet dat

asjeblijft. Als volk zijn we echt niet allemaal gelijk. Wat voor de een opgaat, is voor de ander nog ver weg. We laten wel merken als we er aan toe zijn met opgewerkte celwanden van bestaande raat, de zogenaamde witte puntjes. Hebben we al nieuwbouw op de toplatten aangebracht dan mag je ons wel eens meer ruimte geven'.

Er valt nog veel meer te zeggen over de bouwdrift van de bijen en de manier waarop de raten tot stand komen. Dat is dan ook gedaan in het themanummer 'zintuigen' van oktober vorig jaar. Heerlijk leesvoer trouwens.

De verborgen wereld van een volk met eierenleggende werkbijen

Weet u het nog wat onze Amerikaanse imkercollega Mangum in zijn onderzoek tegenkwam? We zetten alles nog eens op een rijtje.

1. In een langdurig moerloos volkje met eieren leggende werkbijen (EWB) in een observatiekastje werden geen 'red'cellen aangezet op een stukje ingehangen raat met eitjes en jonge larfjes.
2. De bijen voelden zich dus niet moerloos.
3. Vervolgens werd een actief leggende koningin rechtstreeks op de raat gezet van het moerloze volkje met EWB. Ze werd niet afgestoken. Na een kwartier werd de koningin verwijderd.
4. De volgende dag werd de proef herhaald met een andere actief leggende koningin. Opnieuw was er weinig vijandig gedrag van de bijen naar de koningin. Beide bevruchte koninginnen veroorzaakten zwak hofstaatgedrag.

Wat daarvan te denken? Het lijkt erop dat de bijen als het ware collectief beneveld (gedrogeerd?) waren. Vanwege de door henzelf geproduceerde pseudo-koninginnestof? Ze voelden zich namelijk niet voldoende moerloos om doppen aan te zetten op geschikt broed. Het 'zich niet moerloos voelen' werd nog eens bevestigd toen tot tweemaal toe een actief leggende koningin werd getolereerd. Ik vraag me daarbij op-

nieuw af of ze te gedrogeerd waren om nog actief te kunnen reageren. Hetzelfde kan je veronderstellen bij de volgende handeling.

5. Toen daarna een onbevuchte koningin rechtstreeks op een raat van het volkje met EWB werd gezet werd deze niet ingebald hoewel er wat meer agressief gedrag van de bijen naar de koningin was.

De grote vraag is of een dergelijk (onbegrepen) reactiepatroon op dezelfde manier verloopt in grote volken die langdurig moerloos zijn en waarin wellicht minder pseudokoninginnenstof van EWB circuleert. Voer voor (bijen)psychologen. Tijdens e-mailcontact met Dr. Mangum noemde hij een dergelijk onderzoek een uitdaging, echter door gebrek aan financiële ondersteuning (ook het onderzoek met de EWB was privé werk) en tijd komt hij daar voorlopig niet aan toe. Fascinerend blijft het.

De boodschappentas van een wesp

Wie heeft in het voorjaar nooit een koninginnewesp gezien? Wat doet ze precies? Een verslag.
'Op de eerste zondag van juni maakten Greet en ik een ommetje op het landgoed Joppe (onze achtertuin). Het 'Populierenlaantje' heeft nieuwe populieren gekregen met inmiddels vergrijsde steunpaaltjes. Op die paaltjes zaten twee uit de kluiten gewassen wespen. Het waren koninginnen die hun nestmateriaal aan het verzamelen waren. Dat ging zo: Ze liepen achterwaarts van boven naar beneden en ploegden met hun mondelen een ondiepe vore van twee millimeter breed in het grijze hout. Daardoor werd het onderliggende bruine hout van het paaltje zichtbaar. Het ploegen of schillen van het hout leek me een hele inspanning voor de beestjes. Je zag hun lijf er bij meebewegen. Hun zwoegende geledingen deed me denken aan een in beweging gebrachte harmonica hoewel rond een schokbreker. Wij vroegen ons af waar het afgeschilde materiaal bleef. Korfjes hadden de wespen niet en opeten deden ze het vergrijsde hout ook niet. Ik zette mijn bril af en keek. Het afgeschilde materiaal werd tijdens het achteruitlopen opgerold en tussen kop en borststuk, zeg maar onder de kin, gehouden. Het bolletje materiaal groeide aan en werd te dik om nog klemvast onder de kin te kunnen houden. De wesp vloog heen als het bolletje drie millimeter dik was geworden. Wat een gedoe', aldus Frans van Tongeren.

Vervolg belevenissen van Saskia Bolte

Maar dan de praktijk in.
'Wat zei u: geen handschoenen!? Dat was even slikken toen we van onze docent geen handschoenen mochten dragen tijdens de praktijklessen, maar al snel weet je

waarom. Wie met blote handen werkt leert een volk voorzichtig en met respect te benaderen. Om niet te kijken maar te zien wat er in een bijenkast gebeurt en daarnaar te handelen en desnoods niet in een volk te werken als het moment er niet rijp voor is. Docent Leo strooit vrolijk met jargon als 'een raam moet goed bezet zijn' (zeg eens, hoeveel bijen zijn dat dan?) en 'die speeldoppen moeten worden verwijderd' (is dat een speeldop of een echte dop?) enz. Met zo'n kap op ziet het er allemaal stoer uit. Ik stel me voor dat passanten diep onder de indruk zijn van onze durf en kunde. Het ziet er toch wel professioneel uit, zo'n kap, beitel en beroker. Alsof ik het al jaren doe. Ze moesten eens weten. Wie bijen houdt moet geen groot ego hebben of gewoon veel relativeringsvermogen.

Misschien bent u inmiddels een ervaren imker en heeft u die begintijd verdrongen. Kunt u zich nog herinneren hoe lastig het was? Het vlot keren van een raampje zonder dat je armen verstrikt raken, het afslaan van een raampje zonder je hand pijn te doen of op een bij te slaan, je beroker ineens aan krijgen zonder in hoesten uit te barsten of na afloop net zo stoer als docent Leo zonder kap even napraten waarbij je in je hoofd wordt gestoken.

Nee. Dan Eric, die gaat al echt als volleerd imker onder begeleiding koninginnen telen. Op een dag rijdt zijn groep met Leo naar Tilburg om daar honderd eendaagse larfjes te kopen. Terwijl de cursisten werden getrakteerd op koffie en koek door mevrouw Haans, was mijnheer Haans gedurende twee uur bezig om met een naaldje eendaagse larfjes uit hun cellen te halen en in plastic buisjes te plaatsen. Zorgvuldig en voorzichtig werden deze meegenomen naar de lesstand en uitgesteld op de picknickbank. Met één windstoot lag alles in het gras!

Het weer in april

Over de periode 1971-2000 bedroeg het gemiddelde aantal uren zonneschijn 158, de neerslag 45 millimeter en de gemiddelde maximumtemperatuur 12,9°C.

Aprilmaanden					
Jaar	Zon	(uren)	Neerslag (mm)	Max.temp °C	
2001	-		+	N	
2002	N		N	+	
2003	++	231)	N	++ (15,5)	
2004	+	(184)	N	++ (15,7)	
2005	+	(189)	+	++ (15,4)	

Geraadpleegd

- Tongeren, Frans van, De boodschappentas van een wesp.
'De Vliegplank 7(2): 16 augustus 1996.